

Nr 289.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående undantag i vissa fall från bestämmelser i förordningen den 5 juni 1942 (nr 325) om jordbrukets kreditkassor; given Stockholms slott den 20 oktober 1944.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

A. Pehrsson-Bramstorp.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 20 oktober 1944.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, BERGQUIST, BAGGE, DOMÖ, EWERLÖF, RUBBESTAD, OHLIN, ERLANDER, DANIELSON.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Pehrsson-Bramstorp, anmäler efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet fråga om undantag i vissa fall från bestämmelser i förordningen den 5 juni 1942 (nr 325) om jordbrukets kreditkassor samt anför därvid följande.

I 79 § förordningen om jordbrukets kreditkassor, vilken förordning trädde i kraft den 1 juli 1942, stadgas, att centralkassa eller jordbrukskassa, som vunnit godkännande före sistnämnda dag, åligger att före den 1 juli 1943 eller den senare dag, som Kungl. Maj:t för särskilt fall bestämmer, ha underställt

vederbörande myndighets prövning de ändringar i kassans stadgar, som erfordras för att bringa dem i överensstämmelse med föreskrifterna i förordningen. Till dess att dessa ändringar av myndigheten godkänts, skola de äldre stadgarna äga fortsatt tillämpning. Om kassa underlåter att inom sålunda föreskriven tid ansöka om godkännande av erforderliga stadgeändringar eller de av kassan beslutade ändringarna finnas icke vara av beskaffenhet att kunna godkännas, skall det för kassan meddelade godkännandet återkallas.

Jämlikt 67 § sista stycket förordningen skall jordbrukskassa, därest kassan meddelat godkännande återkallats eller förfallit, vara pliktig att omedelbart träda i likvidation, vid återkallelse av godkännande dock först sedan beslutet härom vunnit laga kraft.

I.

Inland Nordre jordbrukskassa, förening m. b. p. a., samt Sörbygdens jordbruksskassa, förening m. b. p. a., som av länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län godkänts såsom jordbrukskassor före den 1 juli 1942, beslöto före den 1 juli 1943 i enlighet med bestämmelserna i 1942 års förordning om jordbrukets kreditkassor erforderliga stadgeändringar å såväl extra som ordinarie föreningsstämmor.

Genom särskilda resolutioner den 26 augusti och den 4 september 1943 — vilka resolutioner vunnit laga kraft — fann länsstyrelsen, enär någon ansökan om godkännande av ändring i föreningarnas stadgar icke gjorts före den 1 juli 1943, gott återkalla de för föreningarna meddelade godkännandena såsom jordbrukskassor.

Sedermera anhöllo föreningarna i särskilda ansökningar, som den 30 oktober 1943 inkommit till länsstyrelsen, med bifogande av ändrade stadgar jämte protokoll över de vidtagna stadgeändringarna, om registrering och godkännande från det allmännas sida av de gjorda stadgeändringarna. Genom särskilda resolutioner den 30 december 1943 fann länsstyrelsen, enär styrelsen genom tidigare resolutioner återkallat de för föreningarna meddelade godkännandena, sig förhindrad meddela de begärda registreringarna och godkännandena.

Häröver ha föreningarna hos Kungl. Maj:t anført besvär med yrkande, att Kungl. Maj:t ville återförvisa ärendena till länsstyrelsen för ny behandling. Till stöd för detta yrkande ha föreningarna anført, att, enär protokollsutdragen från föreningarnas stämmor i fråga om beslutade stadgeändringar skulle bestyrkas av samtliga ledamöter i styrelserna samt förfall förelegat för vissa ledamöter i styrelserna, handlingarna först den 9 september 1943 översänts till kommissionären hos länsstyrelsen.

Infordrade utlåtanden ha i ärendena avgivits den 17 mars 1944 av styrelsen för Svenska jordbrukskreditkassan, förening m. b. p. a., den 1 april 1944 av länsstyrelsen samt den 20 samma månad av bank- och fondinspektionen.

I särskilda ansökningar den 1 juli 1944 ha föreningarna hemställt, att Kungl. Maj:t täcktes, utan hinder av länsstyrelsens beslut att återkalla god-

kännandena av kassorna, till prövning upptaga föreningarnas ansökningar om registrering och godkännande.

Styrelsen för svenska jordbrukskreditkassan, som tillstyrkt föreningarnas besvär, har i ärendet anført.

Av handlingarna framgår att ifrågavarande föreningar inom vederbörlig tid och i laga ordning fattat beslut om erforderlig stadgeändring. Att ärendena icke i rätt tid fullföljts i länsstyrelsen beror uppenbarligen på omständigheter, över vilka föreningarna icke kunnat råda. Det framgår vidare, att missförstånd tydligen uppstått mellan länsstyrelsen och vederbörande föreningar angående tillvägagångssättet i ifrågavarande registreringsärende.

Vad sålunda anförts innefattar enligt styrelsens mening tillräckliga skäl för bifall till föreliggande framställningar. Emellertid vill styrelsen såsom ytterligare motiv för en sådan åtgärd framhålla den omständigheten, att det för jordbrukskasserörelsen liksom för annan jordbruksekonomisk föreningsverksamhet i ifrågavarande bygd — och därmed också för bygdens jordbruksbefolkning — skulle icke blott utgöra anledning till irritation utan också innebära praktiskt ekonomiska olägenheter, om föreningarna skulle nödgas träda i likvidation. Vid 1942 års utgång, den senaste tidpunkt för vilken statistik ännu finnes tillgänglig, hade Inland Nordre jordbrukskassa 219 medlemmar och en sammanlagd utlåning av i runt tal 300 000 kronor samt Sörbygdens jordbrukskassa 166 medlemmar och en sammanlagd utlåning av i runt tal 250 000 kronor.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län har framhållit, att vad föreningarna i besvären anført icke syntes böra föranleda ändring i klandrade resolutionerna, samt, då besluten jämväl i övrigt syntes lagligen grundade, hemställt, att desamma måtte fastställas. Därest Kungl. Maj:t emellertid ändock skulle finna skäl medgiva, att de gjorda stadgeändringarna finge registreras och godkännande meddelas, hade länsstyrelsen icke något att erinra mot att ärendena för sådant ändamål återförvisades till länsstyrelsen.

Bank- och fondinspektionen har yttrat följande.

Föreningarna ha icke före den 1 juli 1943 till länsstyrelsen ingivit ansökan om godkännande av förändrade stadgar och ha sålunda försuttit fatalierna härutinnan. Länsstyrelsen har också författningsenligt återkallat de föreningarna meddelade godkännandena såsom jordbrukskassor, och, eftersom besluten om återkallelserna vunnit laga kraft, ha föreningarna sedan länge varit och äro alltjämt pliktiga att träda i likvidation.

Det kan tilläggas, att föreningarna icke före den 1 juli 1943 under åberopande av dispensbestämmelsen i 79 § jordbrukskassaförordningen hos Kungl. Maj:t gjort framställning om medgivande att senare än i nämnda paragraf i första hand angivits till länsstyrelsen ingiva ansökan om godkännande av förändrade stadgar, och inspektionen ifrågasätter, huruvida nyssnämnda lagrum enligt allmänna rättsgrundsatser lämnar möjlighet för Kungl. Maj:t att efter en numera av föreningen gjord framställning återställa de försuttna fatalierna. I motsatt fall skulle emellertid kvarstå, att länsstyrelsen genom lagakraftvunna beslut återkallat godkännandena av föreningarna såsom jordbrukskassa med därav följande konsekvenser.

Enär godkännande av de förändrade stadgarna, såsom förhållandena i nu förevarande fall föreligga, författningsenligt icke bort ske, måste överklagade resolutionerna anses vara lagligen grundade. Hur behjärtansvärt det än vore att kunna befria föreningarna från påföljden av försummelsen

att iakttaga den stadgade fatalietiden, eftersom ett likvidationsförfarande och ett bildande av nya föreningar komme att medföra kostnader och olägenheter, synes ett bifall till besvären icke kunna leda till en ändring i själva sakfrågan. Besvären synas därför böra avslås.

II.

Styrelsen för Svenska jordbrukskreditkassan har med utlåtande den 1 april 1944 överlämnat en framställning från *Färjestadsortens jordbrukskassa, förening m. b. p. a.*, i vilken framställning föreningen — med förmålan att densamma, som före den 1 juli 1942 godkänkts såsom jordbrukskassa, genom förbiseende icke inom föreskriven tid fattat beslut om sådan ändring av föreningens stadgar, att dessa komme i överensstämmelse med föreskrifterna i förordningen om jordbrukets kreditkassor samt att vid 1944 års ordinarie föreningssammanträde beslut torde komma att fattas om ändring av stadgarna — anhållit om medgivande att till länsstyrelsen ingiva de ändrade stadgarna för registrering och godkännande.

Över denna framställning ha infordrade yttranden avgivits den 20 april 1944 av bank- och fondinspektionen, som bifogat utlåtande från Södra Sveriges centralkassa för jordbrukskredit, förening m. b. p. a., samt den 13 juni 1944 av länsstyrelsen.

Styrelsen för Svenska jordbrukskreditkassan har i ärendet anført.

Färjestadsortens jordbrukskassa bildades år 1939, och dess verksamhet har allt sedan dess haft mycket obetydlig omfattning. Detta kan ha utgjort anledning till att föreningen förbisett bestämmelsen om att beslut om ändringar av stadgarna jämlikt 1942 års förordning om jordbrukets kreditkassor skulle ha fattats vid sådan tidpunkt, att ändringarna kunnat underställas vederbörande myndighets prövning före den 1 juli 1943. Styrelsen har inhämtat, att inom föreningens område ett ökat intresse numera förefinnes för en utveckling av jordbrukskassans verksamhet. Vid sådant förhållande skulle styrelsen finna det beklagligt, om föreningen skulle behöva träda i likvidation av den anledningen, att föreningen underlåtit att inom föreskriven tid ansöka om godkännande av erforderliga stadgeändringar.

Bank- och fondinspektionen har yttrat.

Färjestadsortens jordbrukskassa synes visserligen inom föreskriven tid till länsstyrelsen i Kalmar län ha ingivit ansökan om godkännande av förändrade stadgar, men stadgarna ha icke av länsstyrelsen kunnat godkännas, enär beslutet av de förändrade stadgarna icke tillkommit i laga ordning. Föreningen har sålunda försuttit fatalierna i nu förevarande hänseende. Länsstyrelsen synes emellertid icke ha författningsenligt återkallat det föreningen meddelade godkännandet såsom jordbrukskassa.

En av föreningen under åberopande av dispensbestämmelsen i 79 § jordbrukskasseförordningen gjord framställning om medgivande att senare än i nämnda paragraf i första hand angivits till länsstyrelsen ingiva ansökan om godkännande av förändrade stadgar borde ha gjorts före den 1 juli 1943, då den i första hand stadgade fatalietiden utgick, och inspektionen ifrågasätter, huruvida nyssnämnda lagrum enligt allmänna rättsgrundsatser lämnar möjlighet för Kungl. Maj:t att efter den av föreningen numera gjorda framställningen återställa de försuttna fatalierna. Hur behjärtansvärt det än vore

att kunna befria föreningen från påföljden av försummelsen att iakttaga den stadgade fatalietiden, eftersom ett likvidationsförfarande och ett bildande av en ny kassa komme att medföra kostnader och olägenheter, synes på grund av vad inspektionen anfört den gjorda framställningen icke lagligen kunna bifallas.

Länsstyrelsen har tillstyrkt framställningen.

Såväl Inland Nordre jordbrukskassa som Sörbygdens jordbrukskassa ha visserligen inom föreskriven tid antagit erforderliga stadgeändringar men underlåtit att i tid ingiva ansökan om ändringarnas godkännande. Till följd härav ha de för nämnda föreningar meddelade godkännandena såsom jordbrukskassor återkallats, varför föreningarna jämlikt 67 § sista stycket förordningen om jordbrukets kreditkassor äro skyldiga att omedelbart träda i likvidation. Att framtvinga ett likvidationsförfarande, vilket omedelbart torde komma att följas av bildandet av nya kassor, synes emellertid i förevarande fall med hänsyn till omständigheterna opåkallat. Föreningarna torde därför utan hinder av förut berörda bestämmelser i nämnda förordning böra dels befrias från skyldigheten att träda i likvidation dels ock erhålla medgivande att senast den 1 mars 1945 underställa länsstyrelsens i Göteborgs och Bohus län prövning de ändringar i föreningarnas stadgar, som erfordras för att bringa dem i överensstämmelse med föreskrifterna i förenämnda förordning. I samband härmed böra de återkallade godkännandena för föreningarna såsom jordbrukskassor återställas. För meddelande av tillstånd i förevarande hänseenden synes riksdagens medgivande böra inhämtas.

Färjestadsortens jordbrukskassa, som underlåtit att före den 1 juli 1943 företaga de ändringar i föreningens stadgar, som erfordras för att bringa dem i överensstämmelse med föreskrifterna i 1942 års förordning om jordbrukets kreditkassor, har till följd härav ej före nämnda dag kunnat fullgöra föreskriven underställningsskyldighet i fråga om stadgeändringarna. Det för denna förening meddelade godkännandet såsom jordbrukskassa har emellertid icke återkallats. Efter vad jag inhämtat har föreningen numera vidtagit erforderliga ändringar i stadgarna. Jämväl i fråga om denna förening bör ett likvidationsförfarande undvikas. Jag anser därför, att tillstånd bör meddelas föreningen att senast den 1 mars 1945 underställa länsstyrelsens i Kalmar län prövning de ändringar i föreningens stadgar, som erfordras för att bringa dem i överensstämmelse med föreskrifterna i berörda förordning. Även för meddelande av detta tillstånd torde medgivande av riksdagen böra inhämtas.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att medgiva

- 1) att de återkallade godkännandena för Inland Nordre jordbrukskassa, förening m. b. p. a., och Sörbygdens jordbrukskassa, förening m. b. p. a., såsom jordbrukskassor må återställas, samt att föreningarna må utan hinder av förut berörda bestämmelser i förordningen den 5 juni 1942 (nr 325) om jord-

*Departements-
chefen.*

brukets kreditkassor dels befrias från skyldigheten att träda i likvidation dels och erhålla medgivande att senast den 1 mars 1945 underställa länsstyrelsens i Göteborgs och Bohus län prövning de ändringar i föreningarnas stadgar, som erfordras för att bringa dem i överensstämmelse med föreskrifterna i nyssnämnda förordning;

2) att Färjestadsortens jordbrukskassa, förening m. b. p. a., må senast den 1 mars 1945 underställa länsstyrelsens i Kalmar län prövning de ändringar i föreningens stadgar, som erfordras för att bringa dem i överensstämmelse med föreskrifterna i berörda förordning.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Maj:t Konungen bifall och förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Per Eldin.